

Edukační trend pro 21. století?!

Petra Bendová

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J. *Vzdělávací program Začít spolu. Metodický průvodce pro 1. stupeň základní školy*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-695-0

Současná doba, charakteristická dynamizací změn ve společnosti, s sebou přináší potřebu vychovávat nové generace, které budou schopny tyto změny přijímat, kriticky nad nimi přemýšlet a aktivně se s nimi vyrovnávat. Moderním trendem je vychovávat flexibilní a kreativní jedince schopné rozpoznávat problémy a řešit je ve vztahu k prostředí, ve kterém žijeme.

Vzdělávací program Začít spolu rámcově vymezuje obecné cíle a podmínky elementárního vzdělávání, a to v souladu s platným standardem základního vzdělávání i s doposud užívanými vzdělávacími programy. Celý program je koncipován jako otevřený systém, který umožňuje učiteli přizpůsobit a konkretizovat jeho podobu s ohledem na kulturu, zvyky a tradice dané země, na její vzdělávací systém i na individuální potřeby konkrétních dětí.

Program Začít spolu je v mezinárodním měřítku realizován pod označením Step by Step v 29 zemích světa. Jeho česká alternativa probíhá na některých základních školách se souhlasem MŠMT ČR od roku 1996.

Publikace je rozdělena do devíti kapitol, jež lze považovat za klíčové body - východiska vzdělávacího programu Začít spolu. Po formální stránce je text doprovázen četnými fotografiemi, dotazníky, tabulkami, odkazy na odbornou literaturu, rozhovory a praktickými ukázkami prací žáků a učitelů škol, jež program Začít spolu v praxi realizují.

První kapitola nás seznamuje s obecnými východisky a s kurikulárními, metodickými, organizačními, sociálně-vztahovými a diagnosticko-hodnotícími strategiemi vzdělávacího programu Začít spolu.

Následující kapitola je věnována interakci mezi učitelem a žákem. Jedním z cílů programu Začít spolu je eliminovat dominanci učitele ve výuce a zaměřit se na žáka - preferovat humanisticky a konstruktivisticky zaměřený edukační přístup. Tvůrci programu Začít spolu vycházejí z přesvědčení, že každý člověk je jedinečný, k čemuž je třeba přihlížet i při plánování výuky, kterou je nutné diferencovat, to znamená individualizovat s ohledem na zvláštnosti a schopnosti

každého jedince. Důraz je přitom kladen na pedagogický konstruktivismus vycházející z předpokladu, že žáci budují své poznání na základě vlastních zkušeností s využitím tzv. třífázového modelu učení.

Třetí kapitola je zaměřena na materiální a sociální podnětnost výukového prostředí. Autorky věnují svou pozornost klimatu třídy a dále také členění jejího věcného (materiálního) prostředí v tzv. centra aktivit - tematicky zaměřené koutky, které svým vybavením motivují žáky k aktivitě a umožňují jim učit se na základě přímé zkušenosti.

Plánování, metodika a organizace práce vzdělávacího programu Začít spolu jsou obsahem následující (čtvrté) kapitoly. Dlouhodobé i krátkodobé plánování je autorkami hodnoceno jako klíčová dovednost učitele, která úzce souvisí s organizací netradiční struktury vyučovacího dne. V kontextu globální výchovy probíhá vyučování v blocích. Za tímto účelem jsou využívány zejména tematické projekty, které propojují jednotlivé předměty do logických celků.

Kapitola pátá je věnována problematice hodnocení a sebehodnocení žáků. Autorky poukazují na netradiční formy individuálního hodnocení, jakož i na význam adekvátního shromažďování podkladů pro jeho tvorbu.

Kooperace školy a rodiny je tematicky rozpracována v kapitole šesté. Rodiče jsou ve vzdělávacím programu Začít spolu považováni nejen za primární vychovatele, ale i za rovnocenné partnery učitelů, kteří nesou odpovědnost za vzdělání svých dětí, a proto mají právo spolurozhodovat o jeho naplňování. V programu se setkáváme s rámcovým výčtem kategorií spolupráce školy s rodinou a s poměrně podrobnou deskripcí a praktickými ukázkami jejich jednotlivých forem.

Kapitola sedmá vychází ze základní premisy, že všechny děti mají právo na rovný přístup ke vzdělání. Inkluzivní vzdělávání žáků s odlišnou etnickou či náboženskou příslušností a podpora multikulturní výchovy, jakož i integrace žáků se specifickými vzdělávacími potřebami, ať se jedná o žáky talentované či se zdravotním postižením, je charakteristickou součástí programu Začít spolu.

Evaluační program Začít spolu se autorky zabývají v kapitole osmé. Reflexe jednotlivých účastníků edukačního procesu v podobě dotazníků, anket a psychologického výzkumu ukazuje v porovnání se základními standardy programu na jeho vysokou efektivnost.

Závěr publikace je věnován otázkám implementace vzdělávacího programu Začít spolu do škol a problematice vzdělávání učitelů programu Začít spolu v kontextu základních vzdělávacích modulů tohoto programu.

Vzdělávací program Začít spolu - předkládaný rámcový model - vhodně reaguje na požadavky současné doby, a to zejména v oblasti inkluzivního a integrativního vzdělávání. Lze jej jednoznačně doporučit všem, kteří participují na edukaci dětí mladšího školního věku a preferují rozvoj dítěte jako jedinečné osobnosti vyznačující se zejména kreativitou, samostatností, tolerantností a odpovědností. Obsahová i formální propracovanost posuzovaného metodického průvodce svědčí o erudovanosti autorek i o jejich dokonalé orientaci v této komplexní problematice. Program jako celek i jeho dílčí složky lze bez pochyby považovat za významný inspirační a inovační prvek pro pedagogickou teorii a praxi 21. století, jenž upozorňuje na nové cesty ve výchově a vzdělávání budoucích generací.